

اتهام نگهداری اسناد محرمانه

نمایندگان جمهوری خواه آمریکا از «جنیبات نگران کننده‌ای» پرده برداشته‌اند که نشان می‌دهد رابرت مالی، نماینده ویژه آمریکا در امور ایران، که در مذاکرات وین برای احیای توافق هسته‌ای نیز مشارکت داشت، اطلاعات محرمانه را در حساب کاربری پست الکترونیکی و تلفن همراه خود نگهداری می‌کرد که بعداً، «یک عامل سایبری متخاصم» به آن دسترسی پیدا کرده بود. به گزارش ایسنا، نشریه نیویورک‌پست در این باره گزارش داد که اعضای ارشد حزب جمهوری خواه در کمیته روابط خارجی سننا و کمیته روابط خارجی مجلس نمایندگان آمریکا، روز دوشنبه، از وزارت امور خارجه این کشور خواستند این اتهامات علیه مالی را تایید کند که در ژوئن گذشته، در میان تحقیقات وزارت امور خارجه درباره نگهداری نامناسب اطلاعات محرمانه توسط او، بی‌سروصدا، به مرخصی اجباری فرستاده شد و مجوز امنیتی او به تعلیق درآمد. وزارت امور خارجه از افشای ماهیت دقیق این اتهامات علیه مالی خودداری کرده است و همین امر باعث شد جیمز ریش، از اعضای ارشد جمهوری خواه کمیته روابط خارجی سننا و میچ مک‌کال، عضو ارشد جمهوری خواه کمیته روابط خارجی مجلس نمایندگان آمریکا، تحقیقات خود را درباره این دیپلمات ارشد دولت بایدن آغاز کنند. این قانون‌گذاران از بلینکن خواستند که اطلاعات بیشتری درباره شمار اسناد محرمانه‌ای که مالی به دستگاه‌های شخصی‌اش انتقال داده بود و سطح محرمانه بودن آن‌ها توضیحات بیشتری ارائه دهد.

هشدار ایران پیش از عملیات وعده صادق

حسین امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در حاشیه جلسه هیئت دولت در جمع خبرنگاران، با اشاره به همکاری کشورهای همسایه در مسئله غزه، گفت: «با همسایگان روابط قوی داریم البته دور روز قبل از شروع عملیات [وعده صادق] به کشورهای همسایه که آمریکا در آنجا پایگاه داشت و همچنین به طرف آمریکایی اعلام کردیم هدف ایران همسایه‌ها یا آمریکایی‌ها نیستند، بلکه تنبیه رژیم اسرائیل به دلیل اقدام گستاخانه و خلاف مقررات بین‌المللی و کنوانسیون وین در حمله به سفارت ایران در دمشق است.» به گزارش ایسنا، وی ادامه داد: «هشدار دادیم اگر در هر مرحله از عملیات ما آمریکا علیه منافع ایران وارد شود، پاسخ ما بر روی پایگاه‌های آمریکا در منطقه فوری و قطعی است. به کشورهای دوست که پایگاه‌های آمریکا در کشورشان قرار دارد نیز از قبل اعلام کردیم روابط ما با شما مبتنی بر دوستی و برادری است، دفاع مشروع در چارچوب تقویت همکاری‌ها و امنیت منطقه‌ای است، اما اگر آمریکا دست از پا خطا کند، پایگاه‌های ما در منطقه هدف قرار می‌گیرد. در گفت‌وگوها و پیام‌های بعدی‌مان نیز این حس به کشورهای همسایه انتقال داده شد که عمدتاً قبل از آغاز عملیات از مسیر دیپلماتیک به ایران اعلام کردند به هیچ کشوری اجازه نخواهند داد از مبدأ کشورشان هیچ تعرضی علیه ایران انجام شود.» امیرعبداللهیان در بخش دیگری از سخنانش گفت: «گفت‌وگوهای خیلی خوبی با وزیر امور خارجه مصر داشتیم. در مسیر تدوین نقشه‌راه برای برگشت به روابط عادی دیپلماتیک بین دو کشور هستیم.»

و از اقبال خواست با کنار گذاشتن حکمت از وزارت خارجه گزینه مناسبی را برای طرح دعوای ایران علیه شوری در شورای امنیت معرفی کند. طبیعتاً بهترین و نزدیکترین گزینه‌ای که بتواند از عهده چنین مأموریتی بریاید، جلال عبده، نماینده جافتاده و شاخص ایران در سازمان ملل بود. در خرداد ۱۳۳۸ عبده به تهران شد که برای پذیرش پست وزارت امور خارجه به تهران عازم شود و در این مدت از اظهارنظر مطبوعاتی اجتناب کند. وی در تیرماه ۱۳۳۸، به تهران آمد و با شاه ملاقات نمود. محمدرضا پهلوی از عبده خواست که شکایات ایران از دولت شوروی را که همواره جنگ تبلیغاتی میان دو کشور را دامن می‌زند، در دستور کار شورای امنیت سازمان ملل متحد قرار دهد؛ اما نظر عبده این بود که این مسئله قابل طرح در شورای امنیت سازمان ملل متحد نمی‌باشد، چراکه مسائلی قابل طرح در این شورا است که به صلح جهانی لطمه‌ای وارد کرده باشد و رادیو مسکو و تهران هر چه به یکدیگر حمله کنند صلح جهانی را تهدید نمی‌کنند. شاه در جواب عبده بیان کرد که «وزیر امور خارجه واقعی خود من هستم و شما تنها مجری اوامر و دستورات هستید». بر همین اساس عبده اساساً نتوانست وزارت امور خارجه را برعهده بگیرد و بعد از یک سفر خارجی به هند در مقام وزیر خارجه که از پیش تعیین شده بود در بازگشت به تهران در کمال صحت و سلامت با تمارض به بیماری مدتی در بیمارستان بستری شد و سپس از وزارت امور خارجه استعفا داد و تا مدتی از مسئولیت‌های دولتی در ایران برکنار بود اما مأموریت‌های بین‌المللی کامرون و گینه نو را از سازمان ملل دریافت کرد.

پس از پایان مأموریت او در سازمان ملل در سال ۱۳۴۴ به مدت سه سال به‌عنوان سفیر ایران در کشور هند و اکردیته در نپال برگزیده شد. پس از آن تا سال ۱۳۵۰ در ایتالیا سفیر بود. پس از بازنشستگی از وزارت امور خارجه مدتی مدیرعامل کانون بانک‌ها و نخستین رئیس مؤسسه عالی آموزش بانکداری شد و از سال ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۷ ریاست بر جمعیت ایرانی طرفدار سازمان ملل متحد را برعهده داشت. مصطفی دبیری، دیپلمات سابق در خاطره‌ای از دهه هفتاد شمسی درباره او نقل می‌کند: «طی دو سه باری که... با او دیداری دست داد به من گفت از قبل از انقلاب مبلغ دیویس هزار تومان پول متعلق به جمعیت ایرانی طرفداران سازمان ملل متحد نزد او به امانت مانده است. جمهوری اسلامی که تا مدتی سازمان ملل متحد را قبول نداشت. حالا هم که قبول دارد، جمعیت طرفدارانی در کار نیست. من نمی‌دانم که این پول را به چه کسی باید بدهم؟ به هر حال شما شاهد باشید که من این پول را به اموال خود مخلوط نکرده‌ام و در حسابی جداگانه نگهداری می‌کنم تا صاحبانش پیدا شوند.»

جلال عبده در سال ۱۳۷۵ در تهران درگذشت. از او ده‌ها مقاله در موضوعات حقوق بین‌الملل و تاریخ روابط خارجی و سازمان ملل باقی مانده است. به‌عنوان مثال او در مقاله پژوهشی با عنوان «بازنگری اشغال ایران در جنگ جهانی دوم» ضمن برشمردن علل توجه متفقین به ایران به اسنادی حاکی از اخطار سفرای ایران در روسیه و آمریکا به رضاشاه درباره امکان حمله متفقین به ایران اشاره کرده و می‌گوید: «هنگامی که به نمایندگی تهران در مجلس انتخاب شده بودم و برای به دست آوردن علل حمله به ایران، توسط کمیسیون خارجه به اتفاق چند نفر دیگر از جمله دکتر رضاشاه شفق برای بررسی پرونده‌های موجود در وزارت امور خارجه مأموریت داشتیم، به اسنادی برخوردیم که حاکی از آگاه کردن سفیر ایران در مسکو (محمدساهد) از مقاصد شوروی و انگلیس بود. توضیح آن که به آقای ساعد سفیر ایران در شوروی از تهران دستور رسیده بود که به سفیر آمریکا بگوید که: ایران در مقابل هرگونه تجاوز ایستادگی خواهد کرد و محمد شایسته وزیر مختار ایران در آمریکا برحسب محتویات پرونده به دستور وزارت امور خارجه ایران مشابه این مطلب را به وزارت امور خارجه آمریکا اعلام نموده بود و این را اضافه کنم که هنگام مراجعه به پرونده امر، در وزارت امور خارجه، به تلگرافی که ساعد پیرامون امکان حمله نیروی اتحاد شوروی به ایران به دولت وقت گوشزد کرده بود، برخوردیم. شاه نیز از مفاد آن بی‌اطلاع نبود، ولی ترتیب اثر به مفاد تلگراف نداده بود.» مجموعه خاطرات او با عنوان «چهل سال در صحنه قضائی، سیاسی، دیپلماتی ایران و جهان» در دو جلد و به کوشش مجید تفرشی منتشر شده است. حضور نمایندگان ایران در سازمان ملل همچون نصرالله انتظام و جلال عبده هر چند به مدد همراهی با قدرت‌های جهانی چون بریتانیا و آمریکا بود اما در نوع خود برجسته و نتیجه شایستگی‌ها و توانمندی‌های این افراد نیز صورت گرفت. انتظام و عبده هر دو در امور بین‌المللی کوشا، محتاط و منضبط بودند و با شناخت دقیق و درست ساختارهای بین‌المللی به ایفای نقش در آنها پرداختند. حضور هر دو این افراد موجب ارتقای آبروی بین‌المللی و شناخت جهانی از ایران شد و در عین حال به موفقیت‌های بین‌المللی ایران در مقابل کشورهای مدعی و متعارض چون عراق و شوروی به ایران کمک کرد.

او به‌عنوان معاون نمایندگی ایران در سازمان ملل در دوران دکتر مصدق و در همراهی با وی نقش فعال و بسزایی در مناقشات حقوقی و بین‌المللی نفت ایران در دادگاه‌های مختلف جهانی در دوره ملی شدن صنعت نفت ایفا کرد. در سال ۱۳۳۴ دکتر عبده به‌جای علیقلی اردلان، سمت نمایندگی دائم ایران را در سازمان ملل به دست آورد و در بسیاری از کنفرانس‌های بین‌المللی و از جمله کنفرانس باندونگ که منجر به شکل‌گیری جنبش غیرمتعهدها شد، به‌عنوان رئیس هیئت ایرانی شرکت کرد. در دوره او، ایران برای نخستین‌بار به عضویت شورای امنیت درآمد. جلال عبده توانست به‌خوبی استعدادهای حقوقی و مدیریتی خود را به کشورهای صاحب نفوذ در سازمان ملل متحد بشناساند. بر این اساس مسئولیت‌های بین‌المللی نسبتاً مهمی را به او محول کردند که مقام اداره‌کننده سرزمین «گینه نو غربی» جهت اداره دوره انتقالی از استعمارگر هلند به اندونزی از جمله آنها بود. همچنین از طرف مجمع عمومی سازمان ملل متحد نظارت بر نظرخواهی مردم کامرون در سال‌های ۱۹۵۹ و ۱۹۶۰ میلادی به وی واگذار شد. او در دادگاه اداری سازمان ملل متحد برای رسیدگی به وضعیت اعضای اخراجی سازمان ناشی از شدت گرفتن عقاید مک‌کارتیسم نیز مشارکت داشت. در ایفای نقش در صحنه بین‌المللی بسیار موفق بود و محیط سازمان ملل متحد به‌عنوان نماینده کاردان و موجه ظاهر شد. از سال ۱۳۳۴ تا ۱۳۳۶ سمت نماینده ایران در شورای امنیت را بر عهده داشت و در سال ۱۳۳۷ به ریاست کمیته سیاسی مجمع انتخاب شد. وی شاید پس از نصرالله انتظام در صحنه بین‌الملل مثبت‌ترین کارنامه را به‌عنوان نماینده بین‌المللی ایران از خود باقی گذاشته باشد.

وزیر امور خارجه مستعجل

اما در این میان موضوع وزیر امور خارجه شدن او در کابینه منوچهر اقبال مطرح شد. زمانی که در سال ۱۳۳۷ رادیو مسکو حملات شدیدی را علیه ایران آغاز کرده بود و به‌شدت به عضویت ایران در پیمان سنتو می‌ناخت، شاه از این موضوع برآشفته بود. در این میان علی‌اصغر خان حکمت، وزیر امور خارجه بدون هماهنگی و اطلاع شاه نسبت به کودتای عبدالکریم قاسم در عراق و قتل عام خاندان سلطنتی عراق اظهارنظر کرده بود و به میزان برآشفتگی شاه افزوده بود. شاه که با در نظر داشتن تجربه تلخ پدرش و کودتای پرده‌پرده ۱۳۳۲ همواره در اضطراب بود هم‌زمان از هجمه تبلیغاتی شوروی و قتل عام فجیع خاندان سلطنتی عراق به هم ریخته بود

جلال عبده با محاکمه سرباس مختاری رئیس شهربانی دوره رضاشاه به شهرت رسید

حضور نمایندگان ایران در سازمان ملل همچون نصرالله انتظام و جلال عبده هر چند به مدد همراهی با قدرت‌های جهانی چون بریتانیا و آمریکا بود اما در نوع خود برجسته و نتیجه شایستگی‌ها و توانمندی‌های این افراد نیز صورت گرفت. انتظام و عبده هر دو در امور بین‌المللی کوشا، محتاط و منضبط بودند و با شناخت دقیق و درست ساختارهای بین‌المللی به ایفای نقش در آنها پرداختند.

نسبت داد. دکتر عبده در کتاب خاطرات خود می‌نویسد: «به موقع آگاهی یافتیم که مختار از طریق قصر شیرین می‌خواهد به کشور عراق رفته و خود را از تعقیب و مجازات برهاند. با «امان‌الله میرزا جهانبانی» وزیر کشور تماس گرفتم و موافقت او را برای توقیف مختار کسب کردم. شخصاً در دفتر ریاست کل شهربانی حضور یافته و دستور توقیف مختاری را دادم. در تحقیقاتی که راجع به قتل مرحوم مدرس انجام گرفت، معلوم شد که به دستور «رکن‌الدین مختاری»، «جهانسوزی»، به معیت «حبیب خلیج» و «محمود مستوفیان» کفیل شهربانی کاشمر دست به قتل «شهید مدرس» در کاشمر زده‌اند... بازجویی این نوع قتل‌ها از قبیل قتل «سردار اسعد»، «تیمورتاش» و چند تن دیگر که به مباشرت پزشک احمدی صورت گرفته بود، در دادسرای دیوان کیفری انجام گرفت. ولی قسمتی که مجازات متهم اصلی اعدام بود، توسط دادسرای دیوان کیفری به دادسرای تهران و سپس به دیوان جنایی فرستاده شد. در دیوان جنایی پزشک احمدی محکوم به اعدام شد، مختاری و سرهنگ راسخ هر یک به حبس‌های طولی‌المدة و نیرومند به حبس ابد با اعمال شاقه محکوم شدند که بعد از طی تحمل بخشی از مجازات مورد عفو شاه قرار گرفتند.» نطق‌های عبده در جلسات دادگاه که یکی از جنجالی‌ترین محاکمات تاریخ ایران است بازتاب وسیعی در مطبوعات و میان مردم داشت و شجاعت و صراحت عبده در این زمینه موجب شهرت او شد. او در این محاکمات با نسبت دادن عناوینی چون عزرائیل، میرغضب، جنایتکار، جانی بالفطره و شمر به متهمین به شرح شکایت دادستانی از آنان پرداخت.

ورود به عرصه دیپلماتی

عبده با کسب این شهرت، در سال ۱۳۲۲ در انتخابات دوره چهاردهم مجلس شورای ملی شرکت کرد و به‌عنوان نماینده تهران به مجلس راه یافت. در دوره بعد نیز کرسی نمایندگی را حفظ کرد. زمانی که در سال ۱۹۴۵ ایران نیز در کنار ۵۰ کشور دیگر برای شرکت در کنفرانس سانفرانسیسکو دعوت شد که منجر به تاسیس سازمان ملل متحد شد، دکتر عبده و دکتر رضاشاه شفق و دکتر اعتبار از کسانی بودند که از سوی مجلس برای عضویت در این هیئت انتخاب شدند. این کنفرانس موجب تاسیس سازمان ملل متحد شد. عبده در هیئتی به ریاست منصورالسلطنه عدل از طرف دولت سهام السلطان بیات نخست‌وزیر وقت برای تدوین و امضاء منشور ملل متحد در سانفرانسیسکو تعیین و اعزام شدند؛ عبده جوان‌ترین عضو این هیئت بود. گویا طی کنفرانس سانفرانسیسکو، تهران نیز به‌عنوان یکی از گزینه‌های مقر دائمی سازمان ملل متحد مطرح می‌شود که با مخالفت قاطع لندن از دستور خارج می‌شود. جلال عبده معتقد است گزارش عملکرد کنفرانس سانفرانسیسکو نشان می‌دهد که تهران یکی از مهمترین اولویت‌های پیشنهادی برای تعیین مقر دائم سازمان ملل بوده است. فعالیت‌های هیئت نمایندگی ایران و لابی مؤثر برخی از کشورها و از جمله آمریکا برای سایر اعضا بر پایه این منطق تشریح می‌گردد که برای حفظ استقلال و تمامیت ارضی ایران و با توجه به موقعیت ژئوپلیتیک این کشور به‌عنوان یک شد طبیعی در برابر شوروی، جامعه جهانی باید با انتخاب مرکزیت ملل متحد در تهران و عنایت به نقش منطقه‌ای و جهانی این کشور ضمن حفظ مأموریت ثبات و صلح، زمینه تجدید قدرت سرکش شوروی را ایجاد کند. در برابر گزینه تهران، لندن به‌عنوان رقیب، دیگر نامزد پذیرش موقعیت مقر سازمان شده بود. بنا بر روایت دکتر عبده واکنش دیپلمات‌های بریتانیا به حمایت برخی کشورها از گزینه تهران، تحقیرآمیز بود. رقابت تهران و لندن سرانجام سبب شد تا شوروی، نیویورک را به‌عنوان یک منطقه بی‌طرف پیشنهاد کرده و آن را با اکثریت آرا به تصویب برساند. عبده بر این باور بود که: «شاید سخت‌ترین و ابلهانه‌ترین رفتار در آن مقطع را ما از جانب هیئت نمایندگی بریتانیا شاهد بودیم، آنها با لابی علیه تهران نه تنها سبب شدند بحران اشغال آذربایجان تداوم یابد بلکه دوران جنگ سرد و بی‌اعتمادی جهانی میان ملت‌ها را تنها به نیت انزوی ایران رقم زدند.»

این آغاز مأموریت‌های بین‌المللی و علاقه عبده به کار دیپلماتیک بود و پس از بازگشت از این سفر از وزارت دادگستری به وزارت امور خارجه منتقل شد. مدتی مشاور قضایی، رئیس اداره عهود و امور حقوقی، مدیرکل سیاسی مسئولیت‌هایی بود که در ابتدا برعهده گرفت. زمانی که نصرالله انتظام، نماینده دائم در سازمان ملل در نیویورک شد، به‌عنوان نفر دوم هیئت نمایندگی ایران در سازمان ملل متحد در نیویورک و پیگیری امور حقوقی در کمیته ششم مجمع عمومی منصوب شد. وقتی وارد نیویورک شد انتظام با سردی و کم‌اعتنایی او را پذیرفته بود. این رفتار موجب گله‌گذاری او در کتاب خاطراتش شده است. ولی او با پشتکار خود در آنجا با مشارکت در مباحث حقوقی این کمیته جایگاهی برای خود پیدا کرد.